

คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ: กรณีศึกษาจากคดีหอย 30 ล้าน

ดร.พิชญ์ วิทยารัฐ
ทีปกร โกมลพันธุ์พร

คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ: กรณีศึกษาจากคดีห้วย 30 ล้าน

ดร.พิชญ์ วิทยารัฐ*

Dr.Pich Wittayarat

ทีปกร โกมลพันธ์พร**

Teepakorn Komolphanporn

คำพิพากษาฎีกาที่ 205/2565

คำพิพากษาฎีกาฉบับนี้เป็นคดีที่บุคคลทั่วไปให้ความสนใจเป็นอย่างมากและตกเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์ไปทั่วประเทศในช่วงประมาณ พ.ศ. 2560 โดยข้อเท็จจริงในคดีนี้โจทก์เป็นครูในโรงเรียนแห่งหนึ่งที่จังหวัดกาญจนบุรีได้ยื่นคำฟ้องว่าจำเลยเก็บสลากกินแบ่งรัฐบาลงวดที่ 41 ประจำวันที่ 1 พฤศจิกายน 2560 ชุดที่ 04, 07, 14, 15 และ 22 หมายเลข 533726 รวม 5 ฉบับ ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์ที่ซื้อมาแล้วทำสูญหาย และต่อมาถูกรางวัลที่หนึ่งประจำงวดดังกล่าวโดยระหว่างวันเวลาที่จำเลยเก็บสลากกินแบ่งรัฐบาล

*อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง; น.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง; น.บ.ท. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา; LL.M. in International Trade and Commercial Law, University of Durham, UK; น.ด. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. E-mail: pich_w@rumail.ru.ac.th

Lecturer in Law at Faculty of Law, Ramkhamhaeng University; LL.B. Ramkhamhaeng University; Barrister at Law at Thai Bar Under the Royal Patronage; LL.M. in International Trade and Commercial Law, University of Durham, UK; LL.D. Ramkhamhaeng University.

**อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด; น.บ. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ; น.บ.ท. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา; LL.M. in International Commercial Law (with Merit), University of Leicester, UK; LL.M. in Tax Law, Queen Mary University of London, UK; หลักสูตรประกาศนียบัตรผู้นำยุคใหม่ในระบอบประชาธิปไตย รุ่นที่ 9 (ปนป.9) สถาบันพระปกเกล้า, หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงการพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง รุ่นที่ 12 (พตส.12) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, อดีตผู้พิพากษาศาลจังหวัดภูเก็ต. E-mail: talktoboot@hotmail.com

Public Prosecutor attached to the Office of the Attorney General; LL.B. Assumption University; Barrister at Law at Thai Bar Under the Royal Patronage; LL.M. in International Commercial Law (with Merit), University of Leicester, UK; LL.M. in Tax Law, Queen Mary University of London, UK; Intermediate Certificate Course of Young Leadership in Democratic Governance Class 9 (King Prajadhipok's Institute); Advanced Certificate Course in Advance Political and Electoral Development Class 12 (Office of The Election Commission of Thailand); Former Judge of the Phukiao Provincial Court (The Court of Justice of Thailand).

ไว้ในความครอบครอง จำเลยเบียดบังเอาสลากกินแบ่งรัฐบาลทั้ง 5 ฉบับ ซึ่งมีมูลค่าเงินรางวัล 30,000,000 บาท ไปเป็นของจำเลยโดยทุจริต หรือมิเช่นนั้นจำเลยรับสลากกินแบ่งรัฐบาลดังกล่าวไว้ โดยรู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดฐานยกยอกทรัพย์สินหาย ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352, 357 จำเลยให้การปฏิเสธ โดยในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษายกฟ้อง คดีจึงขึ้นสู่ศาลฎีกา

คดีดังกล่าวมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาโจทก์ว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ เพราะหากโจทก์มิใช่เจ้าของสลากกินแบ่งรัฐบาลดังกล่าว โจทก์จะไม่ใช่ผู้เสียหายที่มีอำนาจฟ้องจำเลย โดยใน คำพิพากษาศาลฎีกานั้น มีข้อกฎหมายที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานของศาล กล่าวคือ ในคดีนี้โจทก์กล่าวอ้างว่าโจทก์เดินทางมารับสลากกินแบ่งรัฐบาลจากแม่ค้าที่ตลาดเรดซิตี้ในจังหวัดกาญจนบุรี อันเป็นสถานที่เกิดเหตุ ในช่วงเย็นของวันที่ 31 ตุลาคม 2560 และได้ทำตกหล่นในเวลาไล่เลี่ยกัน แต่จำเลยได้โต้แย้งว่าช่วงเย็นของวันดังกล่าวโจทก์ไม่ได้ไปที่ตลาดเรดซิตี้

โดยประเด็นปัญหาในเรื่องนี้อยู่ที่การอ้างพยานหลักฐานของจำเลย ซึ่งจำเลยได้อ้างข้อมูลการตรวจสอบหาตำแหน่งที่ตั้งเสาส่งสัญญาณและพื้นที่ให้บริการสัญญาณของเสาส่งสัญญาณแต่ละต้นเพื่อหาตำแหน่งที่อยู่ของผู้ใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่ในช่วงเวลานั้นและมี “พันตำรวจโท ม. (นามสมมุติ)” มาเบิกความอธิบายขั้นตอนและวิธีการที่ใช้ในการตรวจหาตำแหน่งดังกล่าวนอกจากนี้ยังมี “พันตำรวจตรี ป. (นามสมมุติ)” รองสารวัตรกองกำกับการ กองบังคับการปราบปราม เจ้าพนักงานตำรวจชุดเดียวกับพันตำรวจโท ม. ซึ่งเคยทำหน้าที่ตรวจสอบทางเทคนิคมาประมาณ 8 ปี และได้รับมอบหมายให้ร่วมตรวจสอบข้อมูลการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในคดีนี้มาเบิกความอธิบายขั้นตอนและวิธีการที่ใช้ในการตรวจหาตำแหน่งโดยละเอียดไว้อย่างสอดคล้องต้องกัน

อย่างไรก็ตาม โจทก์ได้โต้แย้งว่าพยานปากที่จำเลยนำมาสืบเกี่ยวกับสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ล้วนแต่เป็นพยานบอกเล่า อีกทั้งไม่ใช่พยานผู้เชี่ยวชาญที่มีการขึ้นทะเบียนไว้กับศาล เป็นเพียงพนักงานสืบสวนสอบสวนที่มาเบิกความวิเคราะห์ข้อมูลสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ตามความคิดเห็นและความเชื่อของตนเอง โดยไม่มีผู้เชี่ยวชาญมารับรองความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว จึงไม่น่าหนักใจรับฟังได้ ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการพิจารณาว่าพยาน 2 ปากที่เบิกความนี้ จะสามารถรับฟังได้มากน้อยเพียงใด

ปกติแล้วพยานที่จะมาเบิกความในศาล อาจมีได้ 2 ลักษณะคือเป็นพยานบุคคล กับพยานความเห็นที่มีลักษณะเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยหากเป็นพยานบุคคล จะต้องเป็นพยานที่รับรู้ได้เห็นได้ยิน มาด้วยตนเองโดยตรงเท่านั้นถึงจะสามารถรับฟังได้ ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้จะถูกเรียกว่าประจักษ์พยาน แต่ถ้าเป็นพยานบุคคลที่ไม่ได้รู้ ไม่ได้เห็น ไม่ได้ยินมาด้วยตนเองโดยตรง แต่ได้รับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้น

มาจากบุคคลอื่นอีกทีหนึ่ง ลักษณะนี้จะถูกเรียกว่าพยานบอกเล่า ซึ่งโดยหลักจะถูกห้ามมิให้รับฟังไว้แต่จะมีข้อยกเว้นบางประการ กล่าวคือ กรณีที่ไม่อาจหาประจักษ์พยานมาเบิกความ หรือเป็นพยานบอกเล่าชนิดที่มีความน่าเชื่อถือ¹ โดยกรณีพยานบุคคลลักษณะนี้จะแตกต่างจากพยานที่มาเบิกความแสดงความคิดเห็นในลักษณะเชิงวิชาการ โดยอาศัยความรู้ความสามารถในทางวิชาการมาแสดงความคิดเห็นถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยพยานในลักษณะนี้จะถูกแยกออกไปเป็นพยานอีกประเภทหนึ่งเรียกว่าพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งกรณีนี้บุคคลที่เบิกความนั้นแม้จะไม่ได้รู้ ไม่ได้เห็น ไม่ได้ยินมาด้วยตนเองโดยตรงก็ตาม แต่เมื่อเบิกความโดยอาศัยความรู้ความสามารถในทางวิชาการให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงนั้นก็สามารถรับฟังได้

พยานผู้เชี่ยวชาญ คือพยานผู้ที่มาเบิกความให้ความเห็นโดยอาศัยความรู้ความสามารถความชำนาญการเป็นพิเศษในทางวิชาการต่อศาล ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องทางวิทยาศาสตร์หรือทางศิลปศาสตร์ก็ได้ เช่น การตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ ตรวจลายนิ้วมือ เชื้อโรคไวรัส ตรวจศิลปวัตถุ ตรวจสภาพจิตใจ การก่อสร้าง หรืออาจจะเป็นกฎหมายต่างประเทศก็ได้ โดยการเบิกความจะไม่ใช้เบิกความตามสิ่งที่ได้เห็น อันบุคคลทั่วไปสามารถเบิกความได้ แต่จะเบิกความโดยใช้ความรู้ทางวิชาการของผู้เชี่ยวชาญนั้นโดยเฉพาะและไม่สามารถหาได้จากความเห็นของบุคคลทั่วไป² ตัวอย่างเช่น นายเอกเบิกความจากที่นายเอกได้เห็นการวิ่งของรถยนต์จำเลยว่าจะใช้ความเร็วประมาณ 100 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เช่นนี้ เมื่อนายเอกไม่ได้ใช้ความรู้ความสามารถใด ๆ แต่เป็นการกะด้วยสายตาซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถแสดงความคิดเห็นนี้ได้ นายเอกจึงไม่เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ แต่หากนายโทเบิกความโดยอาศัยหลักการจากการตรวจวัดร่องรอยการเบรกของรถยนต์จำเลย และวิเคราะห์เป็นข้อมูลว่าจำเลยน่าจะขับรถโดยใช้ความเร็วประมาณ 100 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เช่นนี้การเบิกความของนายโทจึงเป็นการเบิกความโดยอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญในทางวิชาการที่บุคคลทั่วไปไม่สามารถแสดงความคิดเห็นเช่นนี้ได้หากไม่ได้มีความรู้เหมือนนายโท เพราะฉะนั้นลักษณะการเบิกความของนายโทจึงเป็นการเบิกความตามความเห็นในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญ

ดังนั้น พยานผู้เชี่ยวชาญ ตามบริบทของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและวิธีพิจารณาความอาญา สามารถแบ่งพยานผู้เชี่ยวชาญออกได้เป็น 3 ลักษณะ กล่าวคือ³

¹เข็มชัย ชุติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2547), หน้า 143-144.

²โสภณ รัตนกร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2565), หน้า 471.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 472-481.

ก. ผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้ง จะมีการระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 129 โดยพยานผู้เชี่ยวชาญลักษณะนี้จะมีการแต่งตั้งจากศาลโดยการเสนอของคู่ความ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประเภทนี้ คู่ความฝ่ายหนึ่งอาจเป็นผู้เสนอให้ศาลตั้งและศาลได้มีการสอบถามคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อเปิดโอกาสให้คู่ความอีกฝ่ายได้คัดค้านเสียก่อน ซึ่งโดยปกติการจะขอให้ศาลตั้งผู้เชี่ยวชาญคนใดนั้น ศาลจะแต่งตั้งจากทะเบียนผู้เชี่ยวชาญที่ได้ขึ้นทะเบียนผู้มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ ไว้แล้ว

ข. ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ คือพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในทางวิชาการบางอย่าง ซึ่งคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอ้างมาเป็นพยานของตนในคดีแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 98 โดยผู้เชี่ยวชาญในกรณีนี้เป็นผู้เชี่ยวชาญที่คู่ความเป็นฝ่ายเสนอมาเป็นพยานหลักฐานของฝ่ายตน โดยศาลไม่ได้มีคำสั่งตั้งบุคคลนั้นเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญของศาล อย่างไรก็ตาม แม้ศาลจะไม่ได้ตั้งบุคคลนั้นเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ แต่การที่ศาลจะรับฟังได้นั้นศาลจะต้องพิจารณาว่าพยานมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือไม่ และเรื่องที่พยานจะให้ความเห็นเป็นไปในทางวิชาการหรือไม่ โดยการที่จะเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญนี้ไม่ได้หมายความว่าต้องเป็นผู้มีความเป็นเลิศในทางวิชาการสาขานั้น ๆ เพียงแต่มองในแง่เปรียบเทียบกับบุคคลทั่วไปแล้วจะมีความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ มากกว่าคนทั่วไป

ค. ผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญลักษณะนี้เดิมที่ถูกเรียกว่า “ผู้ชำนาญพิเศษ” ซึ่งก็คือ “ผู้มีความรู้เชี่ยวชาญ” ในบางเรื่องทำนองเดียวกับผู้มีความรู้เชี่ยวชาญซึ่งคู่ความอ้างเป็นพยานในคดีแพ่ง (ตามข้อ ข) โดยมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 โดยพยานประเภทนี้ จะมีลักษณะเหมือน “ผู้มีความรู้เชี่ยวชาญ” โดยผู้ที่อ้างพยานดังกล่าวคือคู่ความโดยศาลมิได้มีคำสั่งตั้งพยานดังกล่าวเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญของศาล แต่การรับฟังของศาลก็ยังคงต้องพิจารณาถึงความรู้ในทางวิชาการของผู้เชี่ยวชาญคนนั้นเช่นกันกับ “ผู้มีความรู้เชี่ยวชาญ”⁴

จากการพิจารณาถึงพยานผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดแล้วจะเห็นว่า พยานผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้งนั้น อาจต้องมีการขึ้นทะเบียนไว้กับศาล แต่พยานผู้มีความรู้เชี่ยวชาญ หรือพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา ไม่จำเป็นต้องมีการขึ้นทะเบียนกับศาล ซึ่งคู่ความสามารถอ้างเป็นพยานหลักฐานได้เลย เพียงแต่ศาลจะต้องพิจารณาว่าผู้เชียวชาญนั้นมีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นหรือไม่ และไม่ต้องมีความรู้ถึงขนาดเป็นเลิศ เพียงแต่มีความรู้มากกว่าคนปกติทั่วไปก็สามารถรับฟังเป็นความเห็นในฐานะผู้เชี่ยวชาญได้แล้ว

ด้วยเหตุนี้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 205/2565 ศาลจึงได้มีการวินิจฉัยว่า การเบิกความของ “พันตำรวจโท ม.” และ “พันตำรวจตรี ป.” ที่เบิกความอธิบายถึงขั้นตอนและวิธีการที่ใช้ในการ

⁴อุดม รัฐอมฤต, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2557), หน้า 277.

ตรวจสอบหาตำแหน่งของโจทก์จากสัญญาณในเสาส่งสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้น เป็นพยานที่เบิกความจากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้เบิกความไปตามหลักวิชาการตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยมีได้มีส่วนได้เสียกับคู่ความฝ่ายใด แม้มิใช่ผู้เชี่ยวชาญที่ขึ้นทะเบียนไว้กับศาล แต่ก็มีความรู้เชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการตรวจสอบหาตำแหน่งการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่มาอย่างยาวนาน จึงสามารถรับฟังได้ ซึ่งเห็นได้ว่าศาลรับฟังพยาน 2 ปากดังกล่าว ไม่ใช่ในฐานะพยานบุคคล อีกทั้งไม่ได้เบิกความจากการได้ยินมาอีกที เป็นการเบิกความจากสิ่งที่ตนเองได้ตรวจสอบพบเองจึงไม่ใช่พยานบอกเล่า โดยการรับฟังนี้เป็นการรับฟังในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา ตามมาตรา 243 มิใช่ผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้งแต่อย่างใด จึงไม่จำเป็นต้องขึ้นทะเบียนไว้กับศาล เพียงแต่ศาลพิจารณาถึงความรู้ในเชิงวิชาการของผู้นั้นก็เพียงพอที่จะรับฟังได้แล้ว

2. ปัญหาเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ในสลากกินแบ่งรัฐบาล กรณีนี้โจทก์ได้กล่าวอ้างข้อเท็จจริงว่า โจทก์ได้ส่งข้อความผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ให้แก่นางสาว ร. (นามสมมติ) ผู้ขายสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยมีข้อความขอซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเลขท้ายสองตัว 26 โดยได้ส่งข้อความในวันที่ 21 ตุลาคม 2560 นอกจากเลขดังกล่าวแล้วโจทก์ได้ส่งซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลอีก ในวันที่ 23 และ 25 ตุลาคม 2560 ข้อเท็จจริงปรากฏแก่ศาลว่านางสาว ร. ผู้ขายได้มีการแยกสลากกินแบ่งรัฐบาลที่โจทก์ต้องการจะซื้อทั้งหมดออกจากสลากกินแบ่งรัฐบาลใบอื่น ๆ แล้ว (รวมถึงสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ถูกรางวัลที่ 1 ด้วย) จนเวลามาถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2560 เวลา 17.46 นาฬิกา นางสาว ร. ผู้ขายสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ส่งข้อความเตือนโจทก์ว่า “มาเอาห่วย” โจทก์ตอบกลับว่า “พรุ่งนี้ถ้ายุบมาให้ด้วย” ซึ่งนางสาว ร. ได้ส่งรูปสลากกินแบ่งมาให้โจทก์ดูในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2560 เวลา 15.14 นาฬิกา (ไม่มีรูปของสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ถูกรางวัลที่ 1)

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น โจทก์จึงกล่าวอ้างว่า การที่นางสาว ร. ผู้ขายสลากกินแบ่งรัฐบาลได้แยกสลากกินแบ่งที่ถูกรางวัลออกมาเป็นการกำหนดหมาย และทำการคัดเลือกสลากกินแบ่งรัฐบาลชุดที่ถูกรางวัลออกมาแล้ว สัญญาซื้อขายจึงเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์ และกรรมสิทธิ์ในสลากกินแบ่งรัฐบาลได้โอนมายังโจทก์ซึ่งเป็นผู้ซื้อตั้งแต่วันที่นางสาว ร. ผู้ขายได้แยกสลากกินแบ่งรัฐบาลชุดที่ถูกรางวัลออกจากสลากกินแบ่งรัฐบาลในชุดอื่นแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 458 และมาตรา 460 โจทก์จึงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ถูกรางวัลแล้ว (แม้โจทก์จะยังไม่ได้รับสลากกินแบ่งรัฐบาลไปจากผู้ขายก็ตาม)

ในกรณีนี้จึงต้องพิจารณาถึงหลักการโอนกรรมสิทธิ์ในสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ว่ามีหลักการในการโอนกรรมสิทธิ์อย่างไร ซึ่งการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ทำการซื้อขายกันระหว่างอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์จะมีความแตกต่างกันมากที่สุดประการหนึ่งคือ หากเป็นอสังหาริมทรัพย์จะมีการโอนกรรมสิทธิ์กันได้เมื่อมีการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์กัน เพราะหากมิได้มีการจดทะเบียน

โอนกรรมสิทธิ์สัญญานั้นจะเป็นโมฆะเสมือนหนึ่งสัญญาไม่เคยเกิดขึ้น แตกต่างจากสังหาริมทรัพย์ที่ไม่จำเป็นต้องมีการจดทะเบียน ซึ่งการโอนกรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์จะโอนทันทีที่มีการทำสัญญาซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 458⁵ ถ้าหากในขณะที่ทำสัญญาซื้อขายทรัพย์ยังไม่เป็นทรัพย์เฉพาะสิ่งก็จะต้องมีการ หมาย ชั่ง ตวง นับ วัด คัดเลือก หรือทำประการใดให้ทรัพย์ดังกล่าวนั้นเป็นทรัพย์เฉพาะสิ่งเสียก่อนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 460⁶ มากกว่านั้น หากทรัพย์ที่ซื้อขายกันมีมูลค่าไม่เกินสองหมื่นบาท การบังคับชำระหนี้อาจจะบังคับผ่านศาลได้แม้จะ ไม่มีการวางมัดจำ หรือชำระหนี้บางส่วน หรือมีหลักฐานเป็นหนังสือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 วรรคสาม⁷

เพราะฉะนั้น จากหลักกฎหมายว่าด้วยซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อเทียบกับ ข้อเท็จจริงที่โจทก์กล่าวอ้างแล้วจึงมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่าในกรณีดังกล่าวนี้มีสัญญาซื้อขายเกิดขึ้น โดยสมบูรณ์แล้วหรือไม่ เพราะถ้าไม่มีสัญญาซื้อขายเกิดขึ้นกรรมสิทธิ์ในสลากกินแบ่งรัฐบาลดังกล่าว จะยังไม่โอนมายังโจทก์ซึ่งเป็นผู้ซื้อ แต่ถ้าหากมีสัญญาซื้อขายเกิดขึ้นแล้ว เมื่อผู้ขายได้มีการแยก สลากกินแบ่งรัฐบาลที่ถูกรางวัลออกมาจากสลากใบอื่น จึงต้องถือว่าเป็นการหมาย หรือคัดเลือก อันทำให้สลากกินแบ่งรัฐบาลฉบับดังกล่าวที่ถูกรางวัลโอนมาเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์ผู้ซื้อแล้ว ตามมาตรา 458 ประกอบกับมาตรา 460

การเกิดสัญญาซื้อขายนั้นมีลักษณะเหมือนการเกิดสัญญาในทางแพ่งโดยทั่วไปคือ “สัญญา” นั้น หมายความว่า นิติกรรมสองฝ่ายหรือกว่านั้นที่เกิดจากการแสดงเจตนาเสนอสนองถูกต้องตรงกัน ระหว่างบุคคลเหล่านั้น เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับนิติสัมพันธ์ สัญญาจึงเกิดได้ จากบุคคลอย่างน้อยสองคนแสดงเจตนามุ่งประสงค์จะผูกพันกันตามกฎหมาย โดยฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ทำ คำเสนอไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งทำคำสนองกลับมา เมื่อคำเสนอและคำสนองถูกต้องตรง กันทุกประการสัญญาก็จะเกิดขึ้น⁸ ดังนั้น เมื่อสัญญาซื้อขายเป็นสัญญาอย่างหนึ่งจึงต้องมีคู่สัญญา สองฝ่ายทำคำเสนอและคำสนองให้ถูกต้องตรงกันเช่นเดียวกับสัญญาทางแพ่งทั่วไป เพียงแต่สัญญา

⁵มณฑิชา ภักดีคง, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2560), หน้า 71-73.

⁶จุฑามาศ นิศารัตน์, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2561), หน้า 129-134.

⁷ศันท์ภรณ์ โสติภพันธุ์, คำอธิบาย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วิญญูชน, 2556), หน้า 106-107.

⁸Atiyah, Adams, and MacQueen, *Atiyah's Sale of Goods* (Essex, England: Pearson, 2010), pp. 36-37.

ที่ถูกเรียกว่าสัญญาซื้อขายจะต้องมีองค์ประกอบอันเป็นการซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 453 ด้วย กล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ขายโอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ซื้อ และผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย เพราะฉะนั้นประเด็นเรื่องการเกิดขึ้นแห่งสัญญาจะมีหรือไม่นั้น สิ่งสำคัญขึ้นอยู่กับว่ามีคำเสนอและคำสนองถูกต้องตรงกันหรือไม่เสียก่อน ถ้าไม่มีการทำคำเสนอและไม่มีคำสนองที่ถูกต้องตรงกัน สัญญาก็จะไม่เกิด เมื่อสัญญาไม่เกิดก็ไม่มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาว่าเป็นสัญญาซื้อขายหรือไม่ และรวมถึงไม่มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นจะโอนจากผู้ขายไปยังผู้ซื้อแล้วหรือไม่เช่นกัน

คำเสนอ เป็นการแสดงเจตนาขอเข้าทำสัญญา ซึ่งคำเสนอนั้นจะเป็นนิติกรรมอย่างหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดภาระผูกพันหรือหนี้ของผู้ทำคำเสนอ ด้วยเหตุนี้คำเสนอจึงต้องเป็นการแสดงเจตนาที่ชัดเจน ปราศจากการเคลือบแคลงสงสัยว่าผู้ทำคำเสนอ มีเจตนาเข้าทำสัญญาหรือไม่⁹ เพราะหากเป็นเพียง การเชื้อเชิญ หรือเชิญชวนให้เข้าทำสัญญาแต่จะต้องผ่านการพิจารณาก่อนแบบนี้จะไม่ถือเป็นคำเสนอ และเมื่ออีกฝ่ายตอบตกลงตามคำเชื้อเชิญ หรือเชิญชวนนั้นก็จะเป็นคำสนองแต่อย่างได้ ตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8260/2550 แผ่นพับโฆษณาให้บุคคลทั่วไปทราบ ว่า โจทก์มีโครงการโอนทรัพย์สิน จ้างนองชำระหนี้ เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่มีภาระหนี้ค้างชำระสูงและไม่สามารถชำระหนี้ต่อไปได้ ให้สามารถปลดภาระหนี้ที่มีอยู่ด้วยวิธีการโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินที่จำนองให้โจทก์แทนการชำระหนี้ โดยโจทก์กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขซึ่งจะต้องผ่านการพิจารณาของโจทก์ก่อน แผ่นพับโฆษณาดังกล่าวยังไม่ชัดเจนแน่นอน จึงมิใช่คำเสนอ แต่เป็นเพียงคำเชื้อเชิญให้ผู้สนใจทำคำเสนอเข้ามาเท่านั้น คำร้องขอของจำเลย ที่แสดงความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ จึงจัดว่าเป็นคำเสนอเมื่อโจทก์มิได้สนองรับยอมไม่ก่อให้เกิดสัญญา

มากกว่านั้น คำเสนอจะต้องมีข้อความที่ชัดเจนแน่นอน ถึงขนาดที่หากเมื่อผู้สนองได้ทำ คำสนองกลับแล้ว สามารถเกิดเป็นสัญญาได้ทันที โดยที่ทั้งสองฝ่ายไม่ต้องการตกลงเรื่องใดกันอีก ซึ่งความชัดเจนแน่นอนของคำเสนอนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้มีปัญหาในการตีความเกิดขึ้นได้บ่อยครั้งว่า กรณีใดที่ถือเป็น การชัดเจนแล้ว หรือกรณีใดที่ไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะเป็นคำเสนอได้¹⁰ ตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 927/2498 ข้อความที่กล่าวว่า “ข้าพเจ้าจึงขอความกรุณารับซื้อไม้สักนี้ต่อไป ส่วนราคานั้นทางเราจะขายเท่าใดแล้วแต่จะเห็นสมควร” เป็นคำแสดงความประสงค์ใคร่จะขอซื้อ โดยขอให้อีกฝ่ายหนึ่งกำหนดราคามาก่อน จึงไม่มีลักษณะเป็นคำเสนอ

⁹ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์, คำอธิบาย นิติกรรม-สัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 17 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วิญญูชน, 2555), หน้า 310.

¹⁰เรื่องเดียวกัน.

ซึ่งเรื่องของความชัดเจนของการทำข้อเสนอถือเป็นประเด็นหลักในการวินิจฉัยของ คำพิพากษาฎีกา ที่ 205/2565 กล่าวคือ ศาลได้มีคำวินิจฉัยในเรื่องนี้ว่า การส่งข้อความผ่าน แอปพลิเคชันไลน์ของโจทก์ ที่มีข้อความไปถึงผู้ขายว่าซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเลขท้ายสองตัว 26 นั้นไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะเป็น คำเสนอได้ โดยศาลให้เหตุผลว่า สลากกินแบ่งรัฐบาลมีหมายเลขหลักเป็นเกณฑ์ชี้ขาดในการ ถูกรางวัลสำคัญ และกรณีขายสลากเป็นชุดประกอบด้วยหมายเลขหลักตรงกันหลายฉบับมักขาย เกินกว่าราคาที่ระบุไว้ที่หน้าสลาก ดังนั้น คำเสนอในการซื้อขายสลากกินแบ่งรัฐบาลอย่างน้อยจะต้อง ปรากฏหมายเลขหลักและราคาที่จะซื้อขายอยู่ด้วย การที่โจทก์ส่งซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเลขท้าย 2 ตัว หมายเลข 26 จากนางสาว ร. เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2560 แล้วนั้น ไม่มีรายละเอียดชัดเจน พอที่จะถือว่าเป็นคำเสนอได้ คงเป็นเพียงการแจ้งความประสงค์ของโจทก์ให้นางสาว ร. ทราบว่าต้องการ ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเลขท้าย 2 ตัว หมายเลข 26 เพื่อให้นางสาว ร. จัดหาสลากกินแบ่งรัฐบาล หมายเลขดังกล่าวมาเสนอขายโจทก์เท่านั้น การที่นางสาว ร. ได้คัดเลือกสลากกินแบ่งรัฐบาลชุดที่ เลขท้าย 2 ตัว หมายเลข 26 แยกมาจากสลากกินแบ่งรัฐบาลฉบับอื่นเพื่อเตรียมไว้ขายให้กับโจทก์ จึงไม่ทำให้เกิดสัญญาซื้อขายสลากกินแบ่งรัฐบาลชุดดังกล่าวระหว่างโจทก์กับนางสาว ร. อันจะทำให้ กรรมสิทธิ์ในสลากกินแบ่งรัฐบาลตกเป็นของโจทก์ดังที่โจทก์ฎีกาแต่อย่างใด

จะเห็นได้ว่า ศาลไม่ถือว่าข้อความที่โจทก์ส่งไปเป็นคำเสนอ เพราะศาลเห็นว่าไม่ชัดเจน เพียงพอที่จะเป็นคำเสนอได้ แต่เป็นเพียงการแจ้งความประสงค์ของโจทก์จะซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเท่านั้น เมื่อนางสาว ร. ผู้ขายคัดแยกสลากออกมาจึงไม่ใช่เป็นการทำคำเสนอ สัญญาซื้อขายสลากกินแบ่งรัฐบาล ชุดดังกล่าวจึงยังไม่เกิด ทำให้กรรมสิทธิ์ในสลากกินแบ่งรัฐบาลชุดที่ถูกรางวัลยังไม่โอนมายังโจทก์ จึงต้องถือว่าโจทก์ไม่ใช่เจ้าของ ด้วยเหตุนี้ สลากกินแบ่งรัฐบาลชุดที่จำเลยนำไปรับเงินรางวัลย่อมไม่ใช่ ทรัพย์สินของโจทก์ โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) ที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องและพิพากษายกฟ้องต้องกันมานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น พิพากษายืน

บรรณานุกรม

- เข็มชัย ชูติวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2547.
- จุฑามาศ นิศารัตน์. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2561.
- มณฑิชา ภักดีคง. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2560.
- ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์. คำอธิบาย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556.
- _____. คำอธิบาย นิติกรรม-สัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.
- โสภณ รัตนากร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2565.
- อุดม รัฐอมฤต. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2557.
- Atiyah. Adams. and MacQueen, *Atiyah's Sale of Goods*. Essex, England: Pearson, 2010.

